

Klánovice, po stopách arch. Rudolfa Utěšila

Je druhá polovina července roku 2026, končí období tropických veder a nastává, doufejme již napořád, normální české léto. To je příležitost pro **turistickou partu z „jedničky“** vydat se na malý výlet **do Klánovic**. Ty jsou nejlépe dostupné vlakem z Masarykova nádraží. Je 9 hodin, jsme na srazu všichni, můžeme nastupovat. Pár minut jízdy na okraj Prahy a vystupujeme na nádraží v Klánovicích. Čekáme na místní autobus, ten by nás měl dovézt do stanice Bazar.

Stanice Bazar, jsme na místě, v jejím okolí je několik ulic významně souvisejících s klánovickou historií. **Ke Znamu, Utěšilova, U Riviéry, Pěstitelská**, to jsou na severu Klánovic ulice doslova kultovní. My se nechceme tentokrát jenom projít, ale také trochu do té historie nahlédnout. A objekt **Bazar** k těm kultovním místům patří také.

Ale nepředbíhejme, podívejme se, jak došlo k založení Klánovic, to je obsaženo již v jejich názvu. Jejich zakladatelem byl podnikatel s realitami **Václav Klán**, ten nakoupil lesní pozemky východně od Prahy, a začal budovat u nové železniční trati Praha – Olomouc luxusní vilovou čtvrť. **Tak vznikla v roce 1887 lesní osada Klánovice**.

Ve 20. letech dvacátého století přichází do Klánovic pražský podnikatel, stavitel a architekt **Rudolf Utěšil**. Jeho příchod přinesl Klánovicím významný rozvoj. **V roce 1919 vypracovává urbanistický projekt**, do něj zapracovává vše, co bude pro rozvoj důležité, nádraží, školu, kostel a své představy Klánovic jako budoucích lázní. Stavba lázní začala roku 1923 a dokončeny byly v roce 1926.

Lázně měly původně sloužit pouze pro členy **Autoklubu Republiky Československé**, jehož byl Utěšil aktivním funkcionářem. Zároveň byly koncipovány jako společenské centrum významných osobností pražské společnosti. Později byly lázně zpřístupněny i pro širokou veřejnost.

Sny o Klánovicích jako o lázeňské čtvrti se rozplynuly během druhé světové války. Provoz lázní přerušila Heydrichiáda a poválečná změna politické situace je definitivně ukončila. Po roce 1948 lázně chátraly a v roce 1988 byly všechny budovy srovnány se zemí. Naše vycházka bude tedy po stopách míst Utěšilem vybudovaných, anebo v urbanistickém plánu navrhovaných. Díky našim holkám fotografkám a několika dobovým snímkům se na ně můžeme podívat v naší fotokronice.

Do stanice Bazar jsme nepřišli náhodou. Objekt Bazar nechal Utěšil postavit během dokončování lázní a lázeňského parku. Byl to vlastně malý obchodní dům s názvem inspirovaným Orientem, po válce byl přestavěn na obchod, restauraci a byty, postupně z něj zbylo jenom průčelí s restaurací a i ta je dnes za dřevěným ohrazením.

Opouštíme staveniště Bazaru a jdeme dál Slavětínskou ulicí k nároží s ulicí Šlechtitelská. Tady, až k Přimskémú náměstí, ohraničeny ulicí Ke Znakú, jsou pozemky, kde se všechny lázeňské objekty nacházely. Hned na kraji je vlastně jediný dům, který se z té doby zachoval, je to budova centrálního příjmu a centrálních garáží pro automobily hostů. Zachoval se i dobře viditelný nápis na fasádě. Budovu doplňovaly bytové domy, ordinace lékařů a řada služeb.

Ulicí Šlechtitelskou jsme došli až k ulici **U Riviéry**. Ano, **Riviéra**, tak se kdysi klánovickým lázním říkalo. Ulice U Riviéry končí v ulici **Ke Znakú**. Ta by se klidně mohla jmenovat „Lázeňská“. Celý prostor lázní „Riviéra“ máme před sebou, pokusím se jej stručně popsat. V současnosti je zastavěn nákladnými vlaky, ale v minulosti.....

Klánovické lázně měly všechno a možná i ledaco navíc. V jejich centru byl rozsáhlý park s vodotrysky, skluzavkou, vodním kolem, bazénem se skákacími můstky a ponořovacím tanečním parketem, který se během tance ponořoval a měnil se v mělké brouzdaliště. V hlavní lázeňské budově byl zrcadlový sál s pódium, francouzská jídelna, dvě restaurace, kuželník a moderně vybavená kuchyně. Hlavním lákadlem pro lázeňské klienty byla kombinace zdravého lesního vzduchu společně s léčivou radioaktivní vodou z vlastních hlubinných vrtů. Voda, s vysokým obsahem kyseliny uhličitě, byla čerpána pomocí větrné energie. Přiblíží nám to pár dobových snímků.

č. 24 Automobily parkovány i před lázními.

Funkcionáři a členové pražského automotoklubu přijížděli do Klánovic zásadně auty, ti co se nevešli do garáží a na parkoviště, parkovali přímo před vchodem do lázní nebo před Fukovou restaurací. Ani tenkrát z toho místní lidé nebyli nadšení, často si stěžovali v dobovém tisku.

S lázeňským areálem byla bezprostředně propojena **Utěšilova vlastní vila**. Ta byla navržena v duchu tehdejší prvorepublikové moderny. Kombinovala komfort luxusního vily s funkční architekturou. Disponovala vlastním vodovodem s čistírnou odpadních vod a elektrickým osvětlením. Uvnitř byl domácí biograf pro soukromé promítání a krytý kuželník. Zahrada s anglickým parkem plynule navazovala na lázeňský areál. Přes oplocení vidíme, že i přes všechna ta léta devastace vila stále odolává. Lešení, které ji již dlouho obklopuje, má asi naznačit budoucí opravu. Tak asi nevypadá anglický park.

S lázněmi bezprostředně sousedil a byl součástí lázeňského areálu **kostel Nanebevzetí Panny Marie**. Je to tady v ulici **U Znaku** asi nejstarší stavba. Byl postaven v novorománském slohu v roce 1912. Na vitrážích oken jsou jména donátorů, jejichž příspěvky stavbu kostela umožnily.

Malý parčík u kostela doplňuje pomník obětem 1. a 2. světové války a Lípa republiky, do parku také ústí **Utěšilova ulice**, je to pocta člověku který v Klánovicích zanechal významné stopy, ulice patří k těm nejpěknějším.

My se ale od kostela díváme a také chystáme do **ulice V Pátém**, ta protíná celé Klánovice a pro obyvatele, ale i pro nás, pro turisty, byla jakousi oázou klidu, lemovanou třešňovou alejí. Její nádhera v době květení nebo dozrávání třešní se snad ani popsat nedá. Původní stromy ale hynou a ty nově vysazené je zatím nedokáží nahradit. Naše vycházka teď míří k pomyslnému centru Klánovic. Cestou míjíme **KC Beseda**, i tady je stopa Utěšilova a po pár desítkách metrů v ulici Medinská je moderní budova **Úřadu městské části Klánovice**.

Naproti je neuvěřitelný lesní areál mateřské školky, plot zdobí barevná obrázková galerie.

Medinská ulice nás dovedla k malému parku za sportovní halou. Ozdobou parku i celého prostoru přilehlé křižovatky jsou **dva památné duby** i několik dřevěných soch. Je to krásné místo k odpočinku ve stínu těch mohutných stromů, velikánů.

Dále je to již jen pár kroků na náměstí **Hedviky Vilgusové**, se školou **T. G. Masaryka**. Základní školu inicioval arch. Utěšil již při sestavování urbanistického plánu jako multifunkční objekt s obecním úřadem, poštou, telefonní ústřednou, knihovnou a byty pro zaměstnance školy. Škola byla postavena podle projektu pražského arch. **Dr. Ing. Henycha**. Školní vyučování bylo zahájeno k symbolickému datu 28. 10. 1934. Škola se zapsala i do válečné historie, během mobilizace v září 1938 v budově na čtyři dny našel azyl Hlavní štáb československé armády v čele s armádním generálem Ludvíkem Krejčím

Náměstí bylo pojmenováno po klánovické malířce dětských knih a **zastupitelce Hedvice Vilgusové** v červnu 2008, rok po jejím úmrtí. Na náměstí a v jeho okolí jsou umístěny sochy vytvářené od roku 2012 na sochařském sympoziu „**Sochání pro Hedviku**“. Zastavili jsme se u **obelisku Hedvika** sochaře Milana Kuzici. Obelisk věnoval její památce. **Podle portálu NASA krouží mezi Marsem a Jupiterem asteroid č. 98127 „Vilgusová“ pojmenovaný v roce 2018 astronomy AVČR.**

Sochy v okolí a podél Slavětínské ulice by byly pomalu na samostatnou procházku. Tak alespoň telegraficky, jedna z plastik pojmenovává alej podél hlavní silnice **alejí k počtě Hany Benešové**, další socha vzdává počest **Sigmundu Freudovi**. Budeme přecházet po přechodu Slavětínskou ulici, tady nelze přehlédnout **rekonstruované původní hodiny** z doby výstavby školy TGM. Jsme na druhé straně před objektem ZŠ a knihovny. Na rohu budovy je zase **busta zakladatele Klánovic, Václava Klána**. K jeho počtě je pod ní také pamětní deska.

Pokračujeme Smržovskou ulicí podél zajímavé budovy dětského domova do ulice Nové dvory. Ta nás přivádí na okraj **Přírodní rezervace Klánovický les**, někdy také nazývaný **Vidrholet** či Fídrholet. V minulosti to bylo oblíbené místo lapků a zlodějů okrádajících cestující obchodníky. Míříme lesem k hájovně Nové Dvory, náš cíl to ale není, ten opět souvisí s Rudolfem Utěšilem a jeho lázeňským projektem. Zatím je ale před námi křížení cest s Bodem záchrany AA 025, odbočili jsme na lesní cestu směřující na jih. Po pravé ruce máme další přírodní památku **Prameniště Blatovského potoka**. Je to mokřad s výskytem více druhů rašeliníků, bezobratlých živočichů, hub a vzácných rostlin. Překračujeme **Blatovský potok**, možná že si jej někteří ani nevšimli, je bez vody, pouze vlhké bahno. Je to alarmující situace pro mokřad. Jdeme dál a mezi stromy již prosvítá červená střecha zajímavého objektu.

Jsme u dalšího Utěšilova lákadla lázeňských hostů. Je to bývalá klubovna **Golf Clubu Praha** s golfovým hřištěm. To bylo zprovozněno v roce 1938, tehdy zde bylo 9 jamek. Během války hřiště sloužilo jako polní lazaret. Po válce bylo obnoveno a rozšířeno na 15 jamek. Po roce 1948 nový komunistický režim považoval golf za buržoazní sport a hřiště v roce 1952 nechal rozorot a zalesnit. Dnes je tam **Dům dětí a mládeže**.

Klubovna Golf klubu Praha je také poslední objekt, který jsme od **architekta Rudolfa Utěšila** v Klánovicích objevili.

Za příjemného letního počasí jsme po necelém kilometru došli ke klánovickému nádraží, lesem a Bydžovskou ulicí. Přišli jsme téměř současně s příjezdem vlaku.

V Klánovicích 20. července 2026. Vycházku připravili Mirek a Zdenka Bernátovi, kronika Mirek

Zajímavé fotky nafotily Jiřina Žipková, Lýdie Stoupová a Jitka Zicháčková

